

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szög minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □ cm.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyilt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenki nt
kétszer: csütörtökon és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **BETEGH PÁL** könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489 sz

Szanatoriumot a székelységnek!

Mikor 1896-ban a külföldi tüdővész-
ellenes mozgalom első erősebb hullámai-
nak hatása alatt s a mi nagy K o r a n y i n k ajkáról a magyar főrendiházban
elhangzott riadó serkentésére elkészítet-
tem volt Magyarország tuberkulosis-map
páját, mely a gümőkór által véreink
közt okozott öldöklést az előző évről me-
gyénként fölűntette — a Királyhágón tuli
részek, hazánk bérce kelete, Erdély rela-
tive enyhébben sujtottnak mutatkozott a
nagy népbetegségtől.

Mig a kis és nagy magyar alföldön
1895-ben a törvényhatósági területek kö-
zött egy sem volt, a hol a tüdővész enyhe
halálozást idézett volna elő, ellenben azok
jó 60 százalékában súlyos emberveszte-
séget okozott, addig Erdély törvényható-
sági területeinek 38.8 százalékában enyhe,
55.5 százalékában közép súlyos volt a
tüdősvradás okozta halálozás s csak azok
5.5 százalékában volt súlyos mértékű.
Mindnyájunknak, kik hazánk történelmi em-
lékeinek kedves tárházát, a szép keleti
országárszt lelkünk meleg szimpatiajával
öleljük körül — kellemes revelatio volt ez.
Még kellemesebb, mikor a tuberkulosis tér-
kép közelebbi megtekintése elárulta, hogy
a Hargita körül elterülő kicsi Székelyor-
szág négy vármegyéje közül is kettőben
csak aránylag enyhe a tüdővézpustítás
romboló munkája.

Ámde bizony csak viszonylagos örö-
möt, csupán viszonylagos megnyugvást
kelhetett bennünk a tény. Mert a gümö-
kór népbetegsége az ő szomoruan nagy-
szabású szereplése mellett ott is, a hol
»enyhe« halálozást okozott az általam
alapul vett skála szerint, mégis érzeke-
nyen sujtotta a lakosságot s »enyhén«
csak azért szerepelt, mert áldozatainak
száma az évente följegyzett összes elhal-
taknak 9 százalékát nem érte el. Már két
székely vármegye, Maros-Torda és Három-
szék a középsúlyos tüdővész mortalitás
kategóriájában szerepeltek, azaz területü-
kön már évente minden 100 halott közül
9-13 veszítette életét a svradás kórja
révén.

Örömmel kell tehát üdvözlönnünk azt a
főlemelő jelenséget, hogy egy, a székely-
ség között működő derék kollegám, Rosen-
baum Pál memorandumot nyújtott be
az egyik székely vármegye törvényhatósá-
gához — a tuberkulosis megfékezésére s
elsőben egy székely népsanatorium fölál-
lítása érdekében.

Hazánk tüdővész ellenes mozgalma
Istennek hála, tul van immár első gyer-

mekévein. A budapesti mozgalom 1896.
óta nem várt sikereket ért el, az alföld
Békés-Gyula erdejében emelendő sana-
toriumának tervei már javában készülnek,
sőt a tégláit is égetik már ott a hely-
színen. Vasmegejövendő tüdőbeteg gyógy-
intézetének egy derék kisközség bőkezű
adományából telke van stb. — Haladunk
a védőművek építésében s a nagy ellenség
támadásai mind jobban vissza lesznek
verhetők, ha serényen dolgozunk tovább.

Ugy érzem, hogy nem kell biztat-
nom azt a népet, mely előljárt mindenkor,
a harcban a királyi seregek elővédjét ad-
ván nagyszívű fiai, nem kell serkentem
állhatatosságra a küzdelemben utódját ama
fajnak, mely szakadatlan kézben tartotta a
fegyvert a baza védelmére s ezt oly jól
végezte, hogy minden tagja nemes ember
volt; nem kell vérei megmentésére buz-
dítanom a mi kedves székely nemzetünket,
hisz bátrak, határozottak, minden jóra
szilárdan eltökéltek ők maguk! És nem
kell, hogy nemes Asszonyaikhoz forduljak
kérő szavammal: lennének ők is rajta,
hogy sikerüljön a székelység védővárát a
gümőkór ellen megalkotni, sokkal fenköltebb
fogalmaim vannak róluk, azon nagy kon-
cepcióju, minden izében nemeslelkű és
gondolkodásu ideálja után a székely nőnek,
kit az Ur kogyelme élettársul mellém
rendelt.

Meg lesz a székelység sanatoriuma
mielőbb, szent a meggyőződés, meg-
teremti azt a Hargita alján huzódó négy
pompás vármegye közös erővel és egy
akaratl!

Budapest, 1904. nov. 26-án.

Dr. Kuthy Dezső

egyetemi m. tanár,
az Erzsébet királyné sanatorium
igazgató főorvosa.

**Az elhagyott gyermekeknek a községhez
való kiadatása.** A belügyminiszter 1904. évi
52.042 sz. általános rendeletet intézett vala-
mennyi árvaszékhez, miután ismételt felmerült
az a kérdés, hogy a 7 éven felüli gyermek el-
hagyottnak nyilvánítandó-e akkor is, ha a község
annak tartását és gondozását előre elvállalja? Az
1|1903. sz. szabályzat 1 §-a értelmében: »elha-
gyottnak kell nyilvánítani azokat a 15 éven alól
levő, vagyontalan gyermekeket, akiknek eltartásra
és nevelésre köteles és képes hozzátartozói nin-
csenek (1877. évi XX. tcz. 11. §-a) és akiknek
eltartásáról és neveléséről a rokonok, jötevők,
jótékony intézetek vagy egyesületek kellően nem
gondoskodnak.« Miután e szabályzat világosan
és taxative felsorolja, hogy mely esetekben kell
a gyermekeket elhagyottnak nyilvánítani és mi-
után a szóban levő esetek közt az, hogy azok
a 7 éven felüli gyermekek, akiknél az elhagyottá
nyilvánítás okai fenforognak, elhagyottá ne nyil-
vántassanak, ha az illetőségi község a gon-
dozást elvállalja, nemcsak felsorolva nincs, de
szándékosan kihagyott: a belügyminiszter mos-
tani rendelete szerint az elhagyottá nyilvánítás

abból az okból nem mellőzhető, hogy az illetőségi
község a gondozást az elhagyottá nyilvánítás
előtt elvállalta. Felmerült továbbá az a kérdés
is, hogy az elhagyottá nyilvánított 7 éven felüli
gyermek kiadható-e a községnek, ha a község
tartását elvállalja? Erre nézve a miniszter ér-
tesíti az árvaszékeket, hogy a Gv. Sz. 51. §-a
világosan felsorolja, hogy kik kérhetik a kiadást.
Következésképpen az elhagyott gyermekek csakis
azoknak adhatók ki, a kik a kiadást kérhetik.
Ezek közt pedig a község elő nem fordul. Így az
elhagyott gyermek a községnek állami gyer-
mekmenhely kötelekeiből ki nem adható. Önként
értetődik azonban, hogy ha a községnek árva-
háza, avagy egyéb megfelelő jótékony intézete
van, abban a gyermek elhelyezhető.

Gazdasági egyletünk rendkívüli közgyűlése.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület
kishalmágyi Hollak y Arthur főispán, egye-
sületi elnök vezetése alatt tartotta meg minapi
rendkívüli közgyűlést, melyen a tagok igen tekin-
télyes számban vettek részt.

Nagyfontosságú tárgy volt napirenden. Ar-
ról volt szó, hogy a nyugati szarvasmarhák meg-
honosodását e vármegyében elősegítsék-e, avagy
nem. A nyomoruság győzött, az éhes gyomor
nem válogat; ezt lehetne leginkább indokál adni
annak, hogy gazdasági egyletünk megváltoztatta
véleményét és kimerítő vitatkozások, komoly
megfontolás után elfogadta D o r n e r Béla szé-
kely kirendeltségi megbízott határozati javaslatát
s teljesítette a bethlenfalvi közbirtokosság, a
fenyédi és székelykereszturi gazdakörök kérését
s utat engedni hajlandó a nyugati marháknak
vármegyénkben, hol eddig csakis a tiszta erdélyi
magyar szarvasmarhák nyerhetek otthont.

A közgyűlést H o l l a k y elnök lendületes
beszéddel nyitotta meg. Nemes intenciótól ve-
zérelve — hangsúlyozta, hogy azért hívott össze
közgyűlést, hogy ily módon az egész gazdátar-
sadalomnak alkalma legyen a kérdést közmeg-
elégedésre elintézni s így ez — úgy az egyesek,
mint a köz javára szolgáljon.

Majd H l a t k y Miklós titkár előadta az
ügyet és elsőnek M e i s z n e r Ernő kir. állat-
tenyésztési felügyelő szolt hozzá. Kifejti, hogy az
ideális marha az volna, amely jó igavonó, jó
hustermelő és jó tejelő. Az első feltétellel fel-
tétlenül bir az eddig tenyésztett erdélyi magyar
fajta; kevésbbé azonban a más két tulajdonság-
gal. Megjegyzi, hogy a legjobb fajta is csak ak-
kor marad meg jó tulajdonságai birtokában, ha
tenyésztésének feltételei megvannak. Ennélfogva
— bár elismeri, hogy a nyugati fajták hus- és
tejtermelés szempontjából előnytelibbnek — ha-
zai fajtánk felett feltétlen bevezetésüket nem
helyesli és csak ott engedélyezné, ahol a viszo-
nyok a gazdát kényszerítik a belterjes gazdál-
kodásra, ahol már tényleg át is tértek erre; de
ily helyekre sem ajánlaná a monte faronit,
mert ez is egyoldalú használhatósággal bir (ki-
váló tejtermelő), hanem inkább azt ajánlaná, a
mely az előbb említett három jó tulajdonsággal
rendelkezik s ez a b e r n i marha.

Tanulságos és szakszerű eszmecsere kö-
vette a felügyelő értelmes beszédét. Hozzászóltak
a kérdéshez: Hollak y elnök, Dr Török Albert,
Máthé Pál, Szabó István, Gálffy István, Daniel
Károly, Zonda József, Péterffy Lőrinc, Hlatky
Miklós és Dornér Béla kirendeltségi megbízott, a
kinek következő határozati javaslatát egyhan-
gulag fogadta el a közgyűlés:

A gazdasági egyesület közgyűlése fölkéri Udvarhelyvármegye törvényhatóságát, hogy az állattenyésztésről alkotott szabályrendelete 2-ik §-át, melyben kimondja, hogy a vármegye területén köztenyésztésre csakis eredeti magyar fajta bika használható, a következőképpen módosítsa: Indokolt esetekben, — gazdasági egyesület pártoló véleményére, községek, közbirtokosságok és társulatok kérelmére a nyugati fajta bika használata is megengedhető, ha:

1. a meglévő anyaállatoknak már 70 százaléka tiszta vérű nyugati fajta, vagy túlnyomóan nyugati jellegűvé változott át;

2. vagy ha a tehentartó gazdák kétharmad része a nyugati fajta tisztavérű tenyésztésére való áttérést elhatározza;

3. vagy ha az illető községben állattenyésztő egyesület vagy tejszövetkezet alakul meg, kormánytársági jóváhagyás mellett és az a nyugati fajtára való áttérést, vagy tiszta vérben való tenyésztés megkezdését határozatilag kimondja;

4. minden esetben akkor, ha a birtokosság vagy a községi lakosság, vagy a szövetkezet (egyesület) kérésének támogatására kimutatja, hogy gazdasági üzemét akár mesterséges takarmánytermelés, akár legelő viszonyainak javítása által olyképp alakította át, hogy a nyugati fajtára való áttérés az elkorcsosodás aggálya nélkül megengedhető és az intensívebb állattenyésztésre való átmenet indokoltan mutatkozik.

Ez utóbbi körülmény fennállásának a bizonyítása gazdasági egyesület vagy a székelyföldi kirendeltség által történik.

Titkári jelentés

(3. folyt.)

a helybeli tanári kör múlt évi működéséről.

Átérve a külső adatok felsorolására említhetem, hogy a körnek a múlt évben volt 40 tagja, mely intézetekint a következőképpen oszlott meg: az ev. ref. kollegium részéről voltak 12-en; a róm. kath. főgymnásiumot képviselték 8-an, illetve Mihalovits elhalálozásával csak 7-en; a fil-reáliskola kötelékéből volt 9; a leányiskolából 1 tagja. A szakiskola részéről kiléptek körünkől Hargita Nándor, Maráth József, Pillich Lajos és Spaller József; új tagul pedig belépett közülük Petrányi Miklós.

A távozókat veszteséget jelentenek a körre nézve, hisz mindegyikük többé-kevésbé kivette részét mindenből, ami annak életnyilvánulásaira vonatkozik, minden új tag ellenben határozott erőgyarapodást jelent, mert minden új tag elsősorban azzal a szándékkal lép be, hogy a kör ügyeit tőle telhetőleg szolgálja. A körnek egyáltalán felgyógyulása, suerescentiára van szüksége, ha azt akarjuk hogy fellendülhessen.

Szükség van arra, hogy új tagok új életet hozzanak be egyesületünk organismusába. Üdvös lenne, ha az igazgatók oda hatnának, hogy a fiatal tanárok mind a kör tagjaivá legyenek. Munkakedvüknek és ambíciójuknak a lángjától táplálékot nyerhetne a régibb tagoknak a munkaenergiája is. Így el lehetne érni azt, hogy körünk csakugyan szellemi életünknek erős tüzhelyévé váljék, a hol a mellett, hogy tudományos, pedagógiai vagy módszertani kérdéseket fejtegetünk, egyúttal a kollegiális szeretet kötelekei által érzelmi egybeforrásunkat is elérhetnők, a mire egyéni tekintélyünk emelése szempontjából szükségünk van.

Igyekezünk ideális céljaink szolgálatában a baráti érzést, az együttműködés éltető szellemét ápolni, megtermékenyítő eszmecsere folytatni, hogy itt létünk percei egyrészt kellemesek legyenek, másrészt, hogy az egyik tag a másiknak munkásságától impulzust kapjon.

Bátor vagyok még egy körülményt felemlíteni, nem áll ugyan szoros kapcsolatban a kör közvetlen érdekével, de egyetemes természetű és a tanárság összességét érinti. Ez az, hogy Dr. Wlassics Gyula a miniszteri székéből eltávozott. Ő a magyar tanárságnak odaadó barátja és szószólója volt mindenkor. Ügyeink iránt mindig élénk érdeklődéssel és el nem vitatható jóindulattal viseltetett, amiért is örök hálánkra tette magát is legnagyobb mértékben méltóvá. De az a tudat, hogy jelenlegi utódja is szíven viseli érdekeinket, megnyugtat bennünket, megnyugtat a tekintetben, hogy majd ő is meg fog fog bennünket ismerni és ő sem fogja tőlünk megbecsülését elvonni.

Igen tisztelt közgyűlés!

Ezekben igyekeztem körünk múlt évi működésének főbb mozzanatait kidomborítva annak

egységes képét lerajzolni és önök elé tárni. Milyen következtetést vonhatunk a nyert benyomásokból a jövőre nézve? Azt hiszem, nincs ok a csüggedésre. A kör jelét adta életképességének és jogosultságának. Nem produkált ugyan valami világra szóló dolgot, ami különben is nem a feladata, de mégis szolgálatot tett városunk kulturális életének az által, hogy az orsz. tanári közgyűlésnek itt helyt való rendezése révén, bár csak 2-3 napra is, ide terelte az ország figyelmét. Bizonyára egyes nagyobb városok felvetették azt a kérdést, vajjon az a kicsi Székelyudvarhely képes-e méltó színhelyévé lenni a tanárok országos összejöveteleinek? Valójában ez a körülmény csak azt bizonyítja, hogy kell nagy számu intelligens elemmel bírnia, hogy ilyenre vállalkozik. Hogy ily kritika városunkról nem kicsinylendő, nem szorul bizonyításra.

Ezek után újból egyesülésre, tömörülésre hívom fel az egyes tagokat. — Végül kérem titkári jelentésem szíves tudomásul vételét. (Vége.)

Iparügyek.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara november 26-án Tauszik B. Hugó kir. tanácsos elnökle alatt teljes ülést tartott.

Az elnök bejelentette, hogy a kereskedelmi szerződésnek Olaszországgal kedvezően történt megkötéseért a kamara üdvözölte a miniszterelnököt és a kereskedelemügyi minisztert. Tudomásul vette a teljes ülést, hogy a kereskedelemügyi miniszter Tóthfalusi Károly megyesfalvi asztalosnak különböző szerszámokat és tanonc képzésére 3 évi 600 korona segélyt adományozott, továbbá, hogy Szászrégenben a jövő év folyamán cipész ipari tanfolyamot rendeztet.

A tárgysorozat rendén hozzájárult a szegedi társkamara indítványához, hogy az országban egységes vásárendtartási szabályrendeletek alkottassanak. Tudomásul vette, hogy az 1905 évi honvédségi lábbelikből a székely kisiparosok 5500 korona segélyt nyertek megbízást. Jelentést tett az elnökség a f. év őszén a Marosvásárhelyi rendezett kerületi iparos segéd-és tanonc-munkakiállításról. A kiállításon 332-en vettek részt, 202 segéd és 130 tanonc. Ezek közül 164-en részesültek pénzjutalomban, a kamara összesen 1880 korona arany és ezüst jutalmakat ígért meg, a kiállítás 3339 korona 12 fillérrerugott, miből 2000 koronát a kereskedelmi miniszter fedez.

A székely tanoncok elhelyezésére vonatkozólag kimondta a kamara, hogy jövő évtől kezdve a székely fiúk zömét az erdélyrészi városokban fogja elhelyezni. A királyhágón innen csak olyan mesterségekre küldi a fiukat, amelyek a Székelyföldön nincsenek kellően meghonosulva s közzgazdasági viszonyokból fejlesztésük szükséges. A kamara jövő évi költségvetése 22610 korona bevétellel és 22420 korona kiadással megállapított. Ipariskolák segélyezésére és ösztöndíjakra 3000 koronát irányzott elő.

A kassai társkamara javaslatával szemben kimondta a teljes ülést, hogy fogyasztási szövetkezetektől a dohány és só árulási engedély egyáltalán elvonandó. Mert a fogyasztási szövetkezetek arra alakultak, hogy tagjaiknak olcsóbban áruljanak, az egyedárusági cikkeket pedig olcsóbban nem adhatják. Abban pedig, hogy más tagoknak ne árulhassák e cikkeket ellenőrizni nem lehet. Hozzájárult továbbá a szegedi társkamara azon javaslatához, hogy az ipari munkások közvetítés a munkás szakegyetemek eltiltassék. Pártolta Hary Árpád kereskedő és Szláma Ottó tisztviselő tordai lakosoknak egy kereskedői nyugdíjintézet létesítésére kidolgozott tervezetét.

Némi módosítással jóváhagyta a baróthi ipartestület alapszabályait. Bartók István székelyudvarhelyi lakatos, Demeter József és neje szövény, Zuliáni Péter málnási téglá és cserépgyáros, Turóczy Béla baróthi géplakatos, Némethi Árpád kovácsnai asztalos, Lőrinci József marosvásárhelyi könyvkötő és Várbeli Lajosné marosvásárhelyi varrónőnek munkagépek adományozása iránt benyújtott kérvényeiket fölterjesztik a kereskedelemügyi miniszterhez.

A kamara örömmel vett végül tudomást a szegedi Székely Társaságnak a székely ásványvizek terjesztésében elért sikeréről. Jelenleg nevezett társaság ágitálása révén Szegeden már 8 kereskedésben árulják olcsó pénzért a kitűnő székely borvizet. A kamara a szegedi Székely Társaságot ez alkalomból melegen üdvözli s a székely érdekek sikeres támogatásáért köszönő átiratot határozott hozzá intézni. *László Gyula.*

Különfélék.

NE HIGYJ SOHA . . .

Ne higjy soha oly gondolatban,
A melynek szived ellent mond,
Mit ér, hogy eszed várat épít,
Melyet szived földig ront!

Mit ér a büszke márványterem,
Ha még oly fényes s oly szép, —
Ha jégge dermed lelke annak,
Ki hideg tüzhelyéhez lép.

Mit ér a téli kert, ha benne
Nincs napsugár és madárdal,
Hidd el az üres, cifra pompa
Nem boldogít az, csak megesal.

Oh több nekem egy kicsiny kunyhó
És benne szívünk melege,
Mint hiú kincsesel Krózus-hajlék,
Melyet hideg ész emele!

CHALUPKA REZSŐ.

— **Dr. Kuthy Dezső** egyetemi magántanár, a budai Erzsébet Sanatorium igazgató-főorvosának tollából hozzuk mai vezércikkünket. Sorai figyelemre méltók és megszívlelhetők, mert ő magyar hazánkban a tuberkulózis kérdésének egyik előharcosa és nagy tekintélyű ismerője. Épen ezért őszinte örömmel közöljük hazánk kiváló tudósának szakvéleményét, mely vármegyénk nagyfontosságú célját előmozdítani hivatott. Jóleső örömmünk azért is nagy, hogy a székelység dicső múltját híven őrizi szívében s azt igazi székely asszony plántálta be oda, ahol — őszintén kívánjuk — maradjon is meg mindörökké!

— **Új munkatárs.** A „Székely-Udvarhely” olvasói bizonyára ép oly szívesen fogadják, mint amily örömmel vettük mi, hogy **Chalupka Rezső** gimn. tanár, vármegyénk kir. tanfelügyelői tollnoka lapunk dolgozótársai közé lépett. Új munkatársunktól mai számunkban egy költeményt közlünk s igéretét bírjuk, hogy széleskörű tudása révén, más irányú dolgozataival is fölkeresi lapunkat. **Chalupka** ur hivatott újságíró ember, a „Krássó-Szörényi Lapok”-nak segédszerkesztője és a „Népoktatás” állandó munkása volt legutóbb is Lugoson s a Pesti Napló és Budapesti Napló fővárosi napilapoknak szintén rendes munkatársa s így érdemes dolgozatai mindenestre nagy előnyére válnak a „Székely-Udvarhely”-nek.

— **Rákóczy-ünnepély és munkavásár.** Azon érthető téves híreszteléssel szemben, mintha a helybeli áll. polgári leányiskola Rákóczy-ünnepélye nem december 4-én, hanem 10-én tartatnék meg, kijelentjük, hogy az minden alapot nélkülöz. Az ünnepély tehát az általunk többször említett folyó évi december 4-én (vasárnap) okvetlenül megtartatik.

— **Új gazdakör.** Abásfalva község is megértette a haladó kor hivatott szavát s hogy a széleskörű kérdés megoldásához hozzájáruljon, anyagi és erkölcsi életét, előhaladását munkálhassa a székelyföldi kirendeltség kezdeményezésére és Gáspár Albert körjegyző lelkesítő szavaira Gazdakört alakított 46 taggal. A gazdakör elnöke Kiss Mózes tanító, jegyzője id. Gedő József községi bíró, pénztárnoka Dimény Sándor, választmányi tagok: Sándor Gergely és Boér István lelkészek, id. Gergely Mózes, László Mózes, Gergely József és Balázs Pál birtokosok; számvizsgáló bizottsági tagok: László Dániel, Szócs Lajos és ifj. Barabás Mózes lettek. A Gazdakör teljes apparátussal munkálkodik. Hetenkint három estén felolvasásokat, kéthetenként egyszer vita-estélyt rendez; kebelében dalkört állított és békebírságot is szervez. Belépett a kör az „Udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület” és az „Országos gazdaszövetség” tagjai közé is. — A kör vezetése jó kezében van, vezetői a községnek színe-java, csak kitartás és buzgó lelkesedés kell, a siker magától fog jöni.

— **Immaculata ünnepély** Az irgalmas nővérek vezetése alatt álló helybeli elemi leányiskola az intézet nagy'ermében folyó évi december hó 7-én (szerdán) d. u. 3 órakor a legszentebb Szűz tiszteletére Immaculata ünnepélyt tart a következő változatos műsorral: Ouverture, Kéler Bélától, zongorán játszó Bagossy Olga, Walter Lenke. Zengő szobor Mindszenty Gedeontól szavalja

Wilhelm Margit. Gloriosa. Jelképes melodráma Rosty Kálmántól. Személyek: Gábor főangyal Sándor Juliska, A hajnal, A felhők, A virágok, Az erdők, A madarak, Az emberek öngyalai: Gálffy Juliska, Májor Valéria, Walter Lenke, Szemerjai Anna, Ajvasz Lenke, Pap Mariska. Hajnal Amberboy Aranka, Felhő Ádám Lujza, Ibolya Paschek Margit, Liliom Wozáry Mariska, Rózsa Kassay Aranka, Cédus Jakabos Rózsa, Olajfa Győrfy Etel, Pálma Hartmájor Mariska, Sas Gál Rózsa, Gerle Berkeczy Ida, Fecske Lotz Augusztina, Pinty Pál Mariska, Pacsirta Simó Ilus, A bűnös Nagy Mariska, Az igaz Macskásy Irén, Magyarhon Bagossy Olga, Emberek kara. Zongorán kíséri Wilhelm Margit, Bagó Mariska, Harmoniumon Craus Gaszton Előkép Hungaria keringő Serly Lajostól zongorán játsza Wilhelm Margit. Ezen ünnepélyre az érdeklődő közönséget e helyen is tisztelettel meghívja az igazgatóság.

Halálozások. Mély részvétellel vettük az elszomorító hírt, hogy bolgárfalvi és borosjenői Dr Sebesi Árpád ügyvéd több havi szenvedés után, életének 75-ik évében, reményteljes pályája kezdetén nov. 28-án reggel a m. kir. tud. egyetemi klinikán bevégezte földi életét Budapesten. A haza és a társadalom igen tehetséges, képzett, jellemes, munkás és kedves modoru férfiut vesztett el benne; családja pedig a szerető, szeretett és feledhetetlen rokont siratja. Földi tetemeit városunkba szállították és tegnap d. u. 1 $\frac{1}{2}$ óra körül az ev. ref. sarkertbe, édesatyja mellé helyezték általános részvétellel örök nyugalomra. Ugron János országgyűlési képviselőnk, az elhaltak áldozatkész nagybátyja és felesége szül. Mikó Margit szeretett nevelt fiukat; Sebesi Ákos segesvári kir. közbiztos és neje Ugron Lilla; öz. Pálffy Ferencné Ugron Borcsa és Henter János szerető rokonukat gyászolják a korán elhunyt férjüben, kit vármegyeszerte tisztelt és kedvelt mindenki. Nyugodjék csendesen! — Derzsi Samu kir. törvényszéki irodatiszt neje szül. Szorger Vilma életének 45 ik évében tegnap d. e. 9 órakor elhalt városunkban. Temetése pénteken d. u. 3 órakor lesz Király-utca 31. sz. a. lakásáról. Emléke legyen áldott!

Rendkívüli közgyűlés. Városunk képviselőtestülete tegnap délután Szakáts Zoltán polgármester elnökletével a városi villamvilágítás létesítése ügyében rendkívüli közgyűlést tartott. Bemutatták a Ganz és Társa budapesti részvénytársaság által benyújtott ajánlatot illetve terveket és költségvetést, valamint a kiküldött bizottság jelentését. A tanács pedig javasolja, hogy azok szerint a villamosmű felépíttessék. A képviselőtestület majdnem teljes számban megjelent és miután a kiküldött bizottság igen gyorsan tárgyalta az ügyet s tárgyalásairól jegyzőkönyvet, avagy írásbeli jelentést nem terjesztett be, igen heves vita keletkezett. Több, mint egy órán keresztül mind személyes kérdésben szólaltak föl a tagok, míg végre szótöbbséggel általánosságban és a részletes tárgyalás alapjául elfogadták a Ganz-gyár terveit s költségvetését. A közgyűlés nyugodtabb mederben lapunk zártakor még folyt.

Anyakönyvi adatok. 1904. november havában a helybeli kir. anyakönyvi hivatalokhoz a következő születéseket jelentették be: Miklós Rózsiának fia Ferencz törvénytelen. Smaler János fodrász és nejeének leánya Margit. Tassaly Lajos timár és nejeének fia János, András. Hadnagy Simon kisbirtokos és nejeének fia Albert. Dáné Sándor napszámos és nejeének leánya Rebi. Palanz János ny. posta s-tiszt és nejeének leánya Mariska, Lenke. Kovács Ignác kisbirtokos és nejeének fia Miklós. Szabó Gábor városi adótiszt és nejeének fia Imre. Benedek Géza cipész és nejeének fia Imre, Endre. Blajer Balázs közs. tanító és nejeének leánya Lenke, Maris, Vilma Kovács Dániel ev. ref. tanár és nejeének leánya Irma. Mercz Károly cipész és nejeének leánya Anna. Tóti Rózsi napszámosnőnek leánya Anna törvénytelen. Virág Julia napszámosnőnek fia János törvénytelen. Máté Mózes téglavető és nejeének fia János. Szabó András ev. ref. tanár és nejeének fia Ernő, Andor. — **Halálosok.** Jakabos Miklósné szül. Koronkai véri, Máté Pál 4 hónapos, Sprentz Adél 7 éves, Szócs Gergelyné szül. Bálint Vilma, Dénes Margit 2 éves Székelyudvarhely. Öz. Kovács Dénesné szül. Borbély Teréz szentegyház-oláhfalvi (Kórház). Öz. Várad Domokosné sz. Pongrácz Antónia Székelyudvarhely. Budai Imre eszmadia segéd Székelyudvarhely (kórház). Török Domokos napszámos kőrispataki (kórház). Lukács Lajos nap-

számos, Kovács Regina 15 éves Székelyudvarhely. Balló András napszámos Ege (kórház). — **Házasságra léptek:** Dénes Ferencz kőműves és Demény Rózalia, Brák Lajos cseléd és Simó Julianna Székelyudvarhely. Bots Lajos adótiszt és Csűrös Vilma Kolozsvár. Bendly Arthur p.-ü. számtiszt és Buda Irén, Dr Imreh Domokos főorvos és Mezei Ibolyka, Salmen Vilmos kereskedő segéd és Kovács Erzsébet, Bartha Albert műlakatos és Deák Emma Székelyudvarhely. — Kihirdetés alatt nem áll senki.

Póru jár szabó. Bibarcfalván történt a szomorú eset. Bartalis Imre szabómesternek odaváló ifj. István Sándor egy lábbit adott elkészítésre. A lábbit hős báránybőrt is vitt a székely, hogy a mostoha időjárás ki ne foghasson rajta. A báránybőr igen tetszett a szabónak s azt gondolta, jó lesz az neki is; tehát elcsérélte. Telt-múlt az idő és megjelent István Sándor a szabónál, hogy a lábbit átvegye. Mikor a különben ügyesen elkészített ruhadarabot meglátta, menten észrevette a turpisságot és szóváltás keletkezett közöttük. Bartalis nem volt elkészülve a dolog illetően kimenetelére s váltig erősítette, hogy a báránybőr ugyanaz, amit neki átadott és a mikor ez nem használt, családja segítségével igyekezett kiteszokolni. Mikor így az ajtóig érkeztek, István Sándor a szabót hason szurta, még pedig oly móddal, hogy annak a bele kifordult s most élet-halál között van lakásán.

Tüdősanatorium Udvarhely megyében. E cím alatt az U. H. nov. 29-iki számában közölték a következő megjegyzéseket vettük: „A cikkirő urnak teljesen igaza van, mert én tényleg ama balga hitben ringatódtam amidőn az U. H. szerkesztőjének egy lojalis levelet írtam, hogy „a Küküllő forrására rátettem tenyeremet. Tévedtem. Ugy látom, hogy ama bizonyos „Küküllő forrása“ oly rendkívüli bő (akár csak a „Hargitai Székely Selters“ gyógyborvíz forrása), hogy annak a bedugására a z é n t e n y e r e m nem elegendő.“ Nem is forcirozom tovább. A mit meg akartam mondani — már megmondtam, engem a „Küküllő“ sem a „Varga-patak“ többet nem gineroz. Csörgedezhet a maga módja szerint tovább békességben: kiapadhatatlanul. Mi közöm nekem ahhoz? (R.)

A közeledő karácsoni ünnepekre teménten kalácsliszt jön be vármegyénk területére. Kereskedőink Aradról s más helyekről szerezték be eddig szükségletüket és a távoli fuvart közönségünknek kellett megfizesse. Ezzel szemben Sterba Ödön helybeli kereskedő igen helyes ujtással kedveskedik vevőinek. A hirneves háromszéki buzából készült baróthi mûalmi liszletek vezette be s fogja raktáron tartani ezután. Erre vonatkozólag lapunk mai számának hirdetési rovatában értesíti a vevőközönséget, mely bizonyára szívesen veszi a székelyföldi buzából őrölt finom liszleteket.

Motorkocsi a tűzoltók szolgálatában. Ne tessék megjedni, nem rólunkvan szó. Hannoverben 1903. óta kísérletképeneg motorkocsit alkalmaznak a városi tűzoltóság szolgálatában. A kísérlet minden tekintetben fenyesen vált be, amennyiben a lovakkal vontatott kocsival szemben az üzemköltség évi 10,000 márka megtakarítást mutatott. Nálunk pedig alig egy éve, hogy lófogat áll tűzoltóink rendelkezésére!

Bőr, talp és minden e szakmához tartozó szükségletét legelőnyösebben fedezheti Gás pár Ferenczné üzletében, akinek üzleti hirdetése lapunk mai számában olvasható.

Közgazdaság.

636—1904. sz.

Felhívás.

Mindazokat, akik a múlt év őszén a székelyföldi kirendeltségtől egyesületünk közvetítésével nemes fajú baromfit kaptak, felhívjuk arra, hogy amennyiben a szaporulatból eladó állataik vannak, azt az egyesület titkárságánál jelentésük be, mert az egyesület közbenjöttével azok, amennyiben azok tiszta vérűek és szépen fejlettek, jó árban lesznek értékesíthetők.

A bejelentést kérjük legalább 10 nap alatt eszközölni.

Székelyudvarhely, 1904. nov. 22.

Az elnökség.

Törvénykezés.

A tea.

Érdekes tárgyalás folyt a budapesti kir. törvényszéknél az ötös számú tárgyaló teremben. Szénlopás volt az ügy, melyet Patak Antal, Feuerstein Izrael és Bendák Mátyás szénkihordók követtek el gazdájuk, Kanalgitterbestandtheil Mózes kárára. Kocsiszámra fuvarozva ugyanis a szénnel töltött zsákokat, egynéhány zsákot mindig a szekér fenekén hagytak, melyet azután természetesen értékesítettek. A vizsgálóbíró két vádlottal végezvén, Patak kihallgatására tért át. Az általános kérdések után a vizsgálóbíró kérde:

Bíró: Aztán bűnösnek érzi-e magát a lopásban?

Vádlott: Igenis nem, kérem szeretettel.

Bíró: Hát miért nem?

Vádlott: Én könyörgöm mikor a lopás történt egy kicsit nagyon be voltam ráfolva.

Bíró: Be volt ráfolva? Hát az micsoda?

Vádlott: Hát részeg voltam.

Bíró: Mit ivott?

Vádlott: Teát kérem szeretettel.

Bíró: Teát? És attól rugott be? Talán rummal itta?

Vádlott: Há szen nem is citronggyal.

Bíró: Ha be is volt rugva az még nem menti a lopás cselekményét. Mit hozhat fel menteségül?

Vádlott: Könyörgöm alázattal ha én be vagyok ráfolva, akkor én mindent duflán látok, és így történt, hogy mikor egy zsákot hordtam a pincébe, mindig kettőnek néztem, aztán azért egy pár zsák ott felejtődött a kocsiban.

A bíró természetesen nem fogadta el az elmés argumentumot és barátságosan három havi állami kosztra és teljes ellátásra invitálta mind a három vádlottat.

Főtárgyalások. A helybeli kir. törvényszék büntető osztályánál közelebből meg tartott főtárgyalások renden Bak Péter és Tamás Balázs keseti lakosokat súlyos testisértés vétségeért 3-3; Bak Mihályt és Bak Sándort 2-2 havi fogházra és 20-20 K pénzbüntetésre; Ruzán Dénes szentegyház-oláhfalvi lakost lopás büntetéseért 6 havi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre; Pál János és Lukács János Zombori lakosokat lopás vétségeért 7-7 napi fogházra; Bíró Jánosné Szedi Anna zetelaki lakost súlyos testisértés vétségeért 1 havi fogházra és 20 K pénzbüntetésre ítélte a bíróság. Az ítéletek — Tamás Balázsét kivéve, aki felebezett — jogrösek.

Szerkesztői üzenetek.

G. A. K. Szives értesítését köszönettel vettük. Jövőre is kérjük. A papok és tanítók s általában a község vezetői jó irányu, közhasznu tevékenységétől sokat várunk.

F.-i. Bp. Megkaptuk. Köszönet és üdvözlöt.

L.-J. A kívánt lapokat elküldöttük. Dolgozatait szívesen fogadjuk. Épen most kaptunk kettőt F-i barátunk- és főmunkatársunktól.

P. J. O.-d. Az értesítést későn kaptuk s így csak most közöltük.

Értesítés.

A n. é. közönség tudomására hozom, hogy **férfi- és női divatárú üzletemet** az új helyiségekben már teljesen berendeztem.

Miután főtörekvésem a jövőben is legutányosabb árak mellett az igen tisztelt vevőközönséget kiszolgálatni, becses figyelmébe ajánlom az

Őszi- és téli idényre

nagy választékban utjonnan beszerzett áruaktáromat, mely kiterjed úgy férfi- mint női ruhászövetek, flanel és mosó velcek, jó meleg olcsó ruhák, női- és kész fehérneműek, kitűnő minőségben; kész női blousok, férfi- és fiu készruháék és kalapokban dusan felszerelve.

Női- és férfi-szabó kellékek őríási választékban, honi vásznak, paplanok, szönyegek, asztal- és ágycarnitúrák és nagy kendőkben, továbbá ezer, meg ezerféle szakmámba vágó cikkekben nagy választékom van, miáltal azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmesszebb menő igényeket is kielégíthetem.

Kérem szükséglete esetén nagy- és dus rakatárom szives áttekintésére, hogy egyszersmind **előnyös és olcsó árainról** is meggyőződést szerzvéen, legelőnyösebben beszerezhesse a ruházati és divat cikkeket ez idényre is.

A n. é. közönség szives támogatását kérve, maradok szolgálatára kész tisztelettel

Szenkovits János utóda,

— Székelyudvarhely, főtér.

Kiadó lakás. Petőfi-utca 27. szám alatt levő emeleti lakás kiadó.

Marhahus a legjobb és friss minőségben kilója I. o. 36 kr., II. o. leveshus 32 kr. **Balassy Ignác** mészáros és hentesnél Székelyudvarhelyt, Kosuth-utca 14., a hol naponta friss virsli, kolbász, parizer, kassai és szebeni felvágottak, lengyel kolbász, szafaládé, sonka és füstölt-hus szintén mérsékelt árban kapható. Borju- és sertéshus ugyanott.

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Gyümölcsfák, diszfák, bogyfák, akácok stb. fák beszerzésére a legjobb és leggazdagabb választékú beszerzési forrás a **Fischer és társa** 30 holdas faiskolája **Nagyenyeden.** Árjegyzékek magyar, német és oláh nyelven ingyen küldetnek szét.
A legjobb ültetési időszak az ős.

Tessek elolvasni! Elolvasatlanul le nem tenni s tovább ajánlani!

Székelyudvarhelyt a Fő-piactéren kiadók az alábbiak:

Iroda, vagy raktárnak való szoba; pincék, gabona-elárusító hely hámbárokkal; nyílt bazárnak átalakítható hely; fényképezésnek, terve szerint átalakítandó helyiségek!

1. **Két udvari lakás,** — kívánság szerint újból átalakítandó — mely áll 2—2 szoba, konyha, kamara, pince és egyéb hozzátartozandókkal — a földszinten.

2. **Egy szép nagy világos szoba** konyhával — földszint az udvaron.

3. **Egy udvari szoba** magános lakónak, iroda helyiségnek, raktárnak, vagy szabónak műhelyül **azonnal kiadó.** — A 2. és 3. pont alattiak azonnal el is foglalhatóak, míg a többiek — megfelelő átalakítás után — Szent-Mihály napkor: **szept. 29-én.** A ház a város legforgalmasabb helyén van azért a lakások különösen alkalmasok azoknak, kiknek érdekük, hogy a főpiacon legyenek s a kapu elé kirakatokat tessek. Ezen helyiségek csakis csendes foglalkozásu, gyermektelen családoknak, vagy magánosoknak adatnak ki!

4. **Raktárnak** — gabonának vagy bárminek — 3 nagy száraz, szellős pince-helyiség azonnal kiadó és átadható!

5. **Gabona kimérő** és elárusító hely (kimérő hámbárokkal), kicsinyben való elárusításhoz kiválóan alkalmas és nagyforgalmu hely.

6. **Nyílt bazárnak** — megegyezés szerint átalakítható — kapualj!

7. **Önálló lakás** külön udvarral és kerttel, konyha kerítésnek különösen alkalmas, kitűnő és bővizű kút. Vidékről beköltözni akaró gazdálkodónak nagy udvarral. Fakereskedőnek, aki a hetipiacon vásárol be deszkát, fát és a helybeli iparosok stb.-inek elárusítja, kiválóan alkalmas, mert szemben van a főpiall, a jó karba helyezett Gábor-utcában. Egy nagy és két kisebb szoba, kamara, egy igen nagy, valamelyes műhelynek alkalmas nagy világos, szellős pince-lakással; egy kisebb pince és egy földi pincével, istálló, szekérszín, nyitott és zárt sütő, sertés és csukol stb.-ivel felszerelve **azonnal vagy Szent-mihály naptól 3, vagy 6 évre kiadó** s azonnal elfoglalhatók.

Értekezhetni írásban vagy szóval a tulajdonosnál:
nagyselymosi

Koncz Ármín gyógyszerészszel
az irodájában Székelyudvarhelyt.

Kereskedők, iparosok, akik vevőközönségüknek saját cégükkel előjegyzési naptárt óhajtanak adni új évi ajándéknak, — saját érdekükben cselekszenek, ha Betegh Pál könyvnyomdájához fordulnak, ahol darabonként (már 25 drb vételnél) cégnyomásukkal 50 fillérért igen finom kiállítású előjegyzési naptárt kapnak.

Cimbalom iskola

öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legújabb cimbalomiskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajza, 50 legújabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona. Kapható: **Kovács János** okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körut 5. sz.

Baróthi mûmalom

lisztörleményeit a helybeli piacon üzletembe bevezettem. Miért is ajánlom a nagyérdemű közönség figyelmébe és próbamegrendelésével meggyőződést szerezni ezen lisztek jóságáról és versenyképességéről.

Árak: Kalácsliszt 0-ás 1 klgr. 16 kr. I. rendű szép kenyérliszt 1 klgr. 14 kr. II. rendű szép kenyérliszt 1 klgr. 12 kr. — Szitált rozsliszt 1 klgr. 11 kr.

Kiváló tisztelettel:
STERBA ÖDÖN.

minden kéményt megjavít

alkalmaztatik minden fajta rosszul szelelő kémények huzatának, máskülönbén konyhák, műhelyek, mosókonyhák, árnyékszékek, istállók stb. szelelésének növelésére.

(Már 220.000-nél több adatott el.)

3 magyar és osztrák szabádalom.

4 német szabádalom.

Legolcsóbb árak, kiváló minőség!

Hol vásároljon a székely!

Mindennemű bőr, talap, feltalp, felsőbőr, cipőfelsőrész és más e szakkörhöz tartozó szükségletét legolcsóbban szerezheti be Székelyudvarhelyt, a Papp Z. Endre vaskereskedése mellett levő Gáspárné-féle bőrüzletben, az ev. ref. egyház volt paplakása helyén, hol a mai igényeknek teljesen megfelelő dús raktár áll a n. é. vevőközönség rendelkezésére.

Legnagyobb választék vasche, III. terzett bőrtalpakból egészben és darabokban. Boeskor feltalpak, fejbőrök, fekete bőrök a legjobb hazai készítésben, felsőbőrök, valamint csizmadiák, czipészek, szücsök és szijgyártók részére való kellékek, cipőkenőcsök mindenféle bőrköz legmérsékeltébb árakért kaphatók.

Hazánk első bőrgyárosaival lévén előnyös összeköttetésem, minden árut a legkiválóbb minőségben szolgáltatok. Tehát saját érdekében cselekszik, aki bevásárlásait nálam eszközli.

Tisztelettel:

Gáspár Ferencné.

Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás!

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régiónak bizonyult háziszor, mely már több mint 35 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvényél, csúznál és meghülekéknél** bedörösléséppen használva. **Figyelmeztetés.** Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ara üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Foraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest.

Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstr. 5 neu. Mindennapi szetküldés.

Székely borkereskedés részvénytársaság

Székelykeresztúron.

Jutányos árban tiszta, finom, józamatu borokat árusít. A közönség saját érdekét szolgálja és egy közszükségletet szolgáló székely intézményt fennállásában támogat ha innen szerzi be bor-szükségletét.

Asztali bor	1904.	Hlként	40 K,
Asztali "	1904.	"	48 "
Asztali "	1903.	"	48 "
Finom asztali bor	1895.	"	52 "
Pecsenye	1892.	"	56 "
Schiller (piros)	1896.	"	62 "
Rozsamáli	1896.	"	64 "
Rizling I.	1890.	"	90 "
Rizling II.	1890.	"	72 "
Leányka	1890.	"	1,20 "

50 liter vételnél már fentti ár érvényes. Kevéssel magasabb árért palackozott borok is kaphatók. **Az igazgatóság.**

Tóth József

kéményseprő-mester
Székelyudvarhely.

A John-féle szab. füst- és szelelés szabályozó készülék (kéménytoldó)

csopo
csalá
sohas
hozza
pen
rossza
egy s
Közül
hát ez
hogya
tanító
lstene
voltak
négy
rubb
arcu,
meg
csuny